

Joaquim Maria Puyal, «Català de l'Any 2011» (22 de maig de 2012). — Joaquim Maria Puyal, periodista, doctor en filologia catalana i membre de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, va ser guardonat el 22 de maig de 2012 amb el premi «Català de l'Any 2011», que atorga per votació popular el diari *El Periódico* de Barcelona. Quedaren finalistes del premi el doctor Josep Brugada, director mèdic de l'Hospital Clínic de Barcelona, i la pilot de trial, Laia Sanz.

En una gala celebrada a Barcelona, retransmesa en directe per TV3 i Catalunya Ràdio, amb una audiència superior als 600.000 telespectadors i radiooients, Joaquim Maria Puyal va agrair el premi amb un discurs vibrant, emotiu, i especialment solidari amb els catalans i catalanes que més estaven patint les conseqüències de la crisi econòmica.

El seu discurs, recollit i àmpliament difós a través de les pàgines web dels diversos mitjans de comunicació, s'estructurà en tres idees-força. En primer lloc, el reconeixement com a catalans de l'any («jo no sóc el català de l'any...») a totes les persones que lluiten per una idea, per superar les dificultats, per fer costat als que sofreixen.

Concentrà el nucli del seu discurs en la crisi del periodisme i en la necessitat imperiosa de disposar d'una professió honesta, responsable i independent. «Jo sóc periodista i accepto aquest honor en nom dels periodistes». Es parla molt de la crisi de la premsa, recalca Puyal, però «més profunda que aquesta crisi és la crisi del periodisme. Perquè el periodisme és una de les potes essencials de la societat democràtica. La democràcia es basa en la llibertat. I no hi pot haver llibertat si no hi ha informació».

La tercera idea-força que glossà Puyal en el seu discurs fou la crisi social i política de Catalunya. Prèviament, el president de la Generalitat de Catalunya, Artur Mas, havia pronunciat unes paraules recordant les dificultats d'aquell moment històric i elogiant les qualitats dels tres finalistes, amb una menció molt sentida per Joaquim Maria Puyal. Aquest enllaçà la part final del discurs amb les preocupacions del president i destacà la dimensió moral de la crisi en aquests termes: «Hem confós la felicitat amb el diner. Hem confós la crisi econòmica amb la crisi moral. Hem confós els papers. Ens hem acostumat a viure bé. Hem oblidat la cultura de l'esforç i hem vist com uns descarats polítics i alguns negociants sense escrúpols han fet amb el diner allò que els ha convingut».

Davant de la crisi, Puyal reclamava autocrítica, discursos lúcids («ens calen pensadors lúcids») i especialment capacitat política de lideratge. En aquest sentit i adreçant-se a Artur Mas, al qual li endevinava «una espurna de solitud en la mirada», com si se sentís «com el navegant solitari enmig de l'oceà», li confessà: «Jo em permetria dir-li, amb tot el respecte, que si alguna vegada li passa això pel cap, sàpiga vostè que té un poble al darrere, i que el futur del nostre poble depèn només de nosaltres», perquè «els catalans, si anem junts, som imbatibles».

El reconeixement popular a la figura periodística i humana de Joaquim Maria Puyal com a «Català de l'Any 2011» reflectia un cop més, per si en quedava algun dubte, l'alta estima de la societat catalana envers la seva trajectòria impecable al servei de la normalització de la llengua sobretot a la ràdio i la televisió.

Josep GIFREU
Universitat Pompeu Fabra

Labov i els labovians catalans: el doctorat honoris causa de William Labov i jornada del CRUSCAT sobre la sociolingüística de la variació (5 de juny de 2012). — El propassat 5 de juny de 2012 el sociolingüista William Labov era investit doctor honoris causa per la Universitat Pompeu Fabra, de Barcelona. L'endemà —i no pas casualment— la Xarxa CRUSCAT de l'Institut d'Estudis Catalans dedicava una de les seues jornades anuals a «La sociolingüística de la variació

en l'àmbit de la llengua catalana». La idea de tal «conjunció astronòmica» era invitar William Labov a assistir a la jornada dels variacionistes catalans. Tanmateix, l'edat provecta del creador del variacionisme sociolingüístic —85 anys— el va dissuadir de prolongar a dos dies la seua dedicació acadèmica en el viatge que l'havia portat des dels Estats Units. Així doncs, recollim conjuntament la notícia dels dos actes perquè els organitzadors —l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada, pel que fa al doctorat de Labov, i el CRUSCAT, pel que fa a la jornada del dia 6 de juny— eren, pràcticament els mateixos. No debades, hi havia un nexa d'unió clar, el de Maria Teresa Turell, professora de la Pompeu Fabra i coordinadora de l'àrea de variacionisme de la Xarxa CRUSCAT, la qual també va rebre el seu homenatge particular perquè va ser obsequiada amb l'edició futura d'un volum d'homenatge a la seua ja llarga trajectòria professional. Passem, doncs, a relatar cadascun dels actes.

La cerimònia acadèmica d'investidura de William Labov com a doctor honoris causa va ser qualsevol cosa excepte «cerimoniosa». I va ser d'agrair que en una època com l'actual, en què universitats relativament noves es prodiguen en cerimonials ben pomposos, talment com si tingueren al darrere una tradició de segles, la Pompeu Fabra opte per actes més d'acord amb la seua època. Així ho podem apreciar en el reportatge fotogràfic i en la descripció de l'acte que, al dia següent de celebrat, es penjava al web de la universitat (<http://www.upf.edu/enoticies/1112/0603.html>). Els parlaments pronunciats, a més del de la persona homenatjada, van ser el de la laudatio, a càrrec de la Dra. Turell, i el del rector, el Dr. Josep Joan Moreso. La laudatio —en anglès— va destacar Labov com «un visionari del seu temps» que va «esdevenir un exemple d'enfocament i de focus científics interdisciplinaris i intradisciplinaris, amb què va establir un pont entre la lingüística i les altres ciències socials.» Efectivament, després de l'aportació laboviana, les acusacions a la lingüística de no ser una disciplina científica comencen a esvaïr-se. Quant al parlament del rector —pronunciat en català—, malgrat no provenir d'un lingüista va ser un bon exponent de l'aparat teòric labovià, del qual va destacar una de les idees clau: l'individu no constitueix cap unitat lingüística sinó que ho és la comunitat en què s'integra, que esdevé el centre d'interès de la sociolingüística de la variació. Finalment, per bé que no «al final» sinó al bell mig de l'acte, el discurs d'acceptació del títol de doctor honoris causa —aquest, naturalment, en anglès, perquè Labov no parla català, encara que sí que l'entén llegint-lo, segons ens va confessar— es va encetar amb una referència d'agraïment al guardó rebut pel fet que provenia d'una universitat que duia el nom d'un lingüista, Pompeu Fabra, que, com ell, havia conegut un itinerari professional originat en les ciències tècniques. Però allò més destacable del discurs de Labov van ser les referències a les derivacions socials del treball científic que ell havia portat a terme; primer va esmentar el «Principi del deute contret», segons el qual la informació que hem obtingut a partir de l'estudi d'una comunitat de parla, ha de revertir en benefici d'aquesta mateixa comunitat, principi que va exemplificar amb la seua testificació judicial a favor de la legitimitat en l'ensenyament de la parla dels afroamericans. Per a tancar el seu discurs, Labov ens va fer veure que l'estudi de la variació lingüística, en il·lustrar-nos sobre com som i ens comportem els parlants, complementa el coneixement global de nosaltres mateixos com a éssers humans.

Conclòs l'acte d'investidura, Labov, en tot moment acompanyat pel padrí de la cerimònia, el Dr. Enric Vallduví, va departir amb tots els admiradors, estudiants i professors que van voler acostar-se a conèixer més de prop el mestre de la sociolingüística variacionista. També va acompanyar Labov la seua muller actual, la també lingüista variacionista Gillian Sankoff, cosa que va implicar una «atractiva oferta» de «dos per un» per als assistents a l'acte, que es van arremolinar al voltant de totes dues figures de la sociolingüística mundial.

L'endemà, 6 de juny, es va celebrar la Jornada del CRUSCAT, que va tenir lloc a la seu central de l'Institut d'Estudis Catalans a Barcelona. La conferència inaugural va anar a càrrec de Maria Teresa Turell, que va fer un examen crític de les principals aportacions teòriques de Labov,

com ara el patró curvilini, les variables lingüístiques estables, el temps aparent i el temps real, els estudis rèplica i els estudis mostrari o els canvis lingüístics des de baix i des de dalt. Tot això ho va acompanyar d'un repàs dels treballs dedicats al català des de la perspectiva variacionista. La resta de la jornada va consistir en la presentació de sis comunicacions, només una de les quals retrocedia al català antic i ho feia, naturalment, a partir de documentació històrica («Variació lingüística a la governació d'Oriola», B. Montoya i A. Mas). Les altres cinc intervencions es van ocupar de la variació en el català actual a partir d'enquestes orals; el nivell de llengua més estudiat, d'acord amb les preferències del mateix Labov, va ser el fonètic («A boca plena: vocals tòniques del lleidatà en entorns multilingües», de C. Carrera; «Variació fònica al català de Barcelona: l'accent xava», de J. Ballart; «El rotacisme de /d/ intervocàlica en alguerès. Interpretació i anàlisi quantitativa de la variació», de M. Cabrera). Però no va faltar un tractament sintàctic, el de la perifrasi d'imminència d'*anar*+infinitiu en català i en castellà («La convergència lingüística: retardador del procés de gramaticalització?», de C. Illamola) i un de combinat («Canvi morfològic vs. canvi fonològic en català nord-occidental», de E. Valls;) que conclouia amb la preminència de la morfologia sobre la fonologia en l'ordre dels canvis que s'estenen en el català nord-occidental provinents del català oriental. Totes les intervencions van moure al col·loqui entre el públic assistent —ben nodrit—, com a prova de l'interès que van despertar els estudis presentats. Això, afegit a la joventut de la majoria dels ponents, fa albirar un futur prometedor als Països Catalans per a la branca de la lingüística que va encetar William Labov. Si a més tenim en compte la bona disposició que mostra la Xarxa CRUSCAT per a acollir i promocionar totes les manifestacions sociolingüístiques que tenen com a llengua objecte d'estudi el català, no dubtem que aquesta línia d'estudis seguirà progressant.

Brauli MONTOYA ABAT
Universitat d'Alacant

Jornada acadèmica amb motiu de la jubilació de la professora Isabel de Riquer (UB) (8 de juny de 2012). — El curs 2011-2012 ha estat el darrer en què ha impartit classes al Departament de Filologia Romànica de la UB la professora Isabel de Riquer. Amb motiu de la seva jubilació, la secció de Filologia Romànica va organitzar una jornada acadèmica el dia 8 de juny de 2012. Inauguraren l'acte el Vicerector d'Informació i Comunicació de la UB, Dr. Pere Quetglas; el Degà de la Facultat de Filologia, Dr. Adolfo Sotelo; i la Directora del Departament de Filologia Romànica, Dra. Elena Losada, que feren unes intervencions alhora institucionals però també marcades per l'amistat i l'afecte. Seguidament, en una taula presidida per Maria-Reina Bastardas, intervingueren el professor Gérard Gouiran (Universitat de Montpeller), que reprengué un tema que la Dra. de Riquer ha treballat al llarg de la seva trajectòria, *Retour à Paulet de Marseille*; i la professora Maricarmen Gómez Muntané (UAB), que llegí unes elaborades i sorprenents cartes: *Correspondencia inédita entre dos altas damas versadas en las artes y las letras del Medioevo*; l'amistat entre dues investigadores traduïda en una correspondència fictícia.

Després seguí una pausa-cafè al claustre de la Facultat que s'aprofità per visitar la vitrina de la Biblioteca de Lletres, on, durant una setmana, s'exposaren les publicacions de la professora de Riquer en una exposició feta amb molta cura pel personal del CRAI. Reprerent la sessió intervingueren la professora Júlia Butinyà (UNED), «Un recorregut entre la vida i la literatura: de Lull a Vives (amb escales en Metge, *Curial* i el *Tirant*)», i el professor Carlos Alvar (Universitat de Ginebra), «Onomástica artúrica, ayer y hoy», que exposà amb amenitat les petges de l'onomàstica artúrica en l'onomàstica hispànica. Clogueren l'acte les intervencions de la professora del Departament de Filologia Romànica Meritxell Simó, deixeble de la professora de Riquer, que evocà al-